

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.15 (3375) ●

● ЧАЦБЕР, 17 КРАСАВІКА, 2014

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

“Нёман” сустрэае “Спадчыну”
Стар. 2

Руплівец з Ізяслава
Павандраваўшы па свеце, ведаючы шэсць моваў, Пятрусь Капчык найвышэй цэніць родную, беларускую Стар. 3

Рамантык зорнага неба
Свой космас скульптар Іван Міско асвойвае на зямлі Стар. 4

ТЭРЫТОРЫЯ ДУШЫ

У чаканні буслоў

Амаль праз трыццаць гадоў драматург Аляксей Дудараў зноў паспрабаваў увайсці ў напоўненую дабрыйей, любоўю і таму гаючую плынь “белых росаў”. Як тое атрымалася? Цяпер можна і паглядзець...

Кадр з фільма “Белыя росы. Вяртанне”. Натурныя здымкі праходзілі пры азёрах на Астравеччыне

Іван Ждановіч

Прэс-паказ фільма “Белыя росы. Вяртанне”, які ладзіўся нядаўна, сабраў не толькі журналістаў. У невяліччай зале былі і ўпершыню глядзелі кінастужку беларускія актёры, што зняліся ў ёй: Ганна Палушанавіч, Віктар Манаеў, Павел Харланчук, Сяргей Жбанкоў. Яны віталіся з рэжысёрам Аляксандрай Бутар гэтак сардэчна, быццам усе — з адной сям’і, родныя па духу. Казалі: здымкі фільма “Белыя росы. Вяртанне” вельмі зблізілі іх. Асабліва праца на ўлонні прыроды. А хутар, які, паводле кінасцэнарыя, купіў адзін з герояў, Андрэй Ходас, знайшлі на Гродзеншчыне,

пад Астраўцом: леснікі паказалі запаведную мясціну на беразе Сарачанскіх азёр.

Каб “ухаць” у новыя рэаліі беларусаўскага жыцця ў фармаце вяртання, варта паглядзець фільм “Белыя росы”, зняты Ігарам Дабралюбовым у 1983 годзе. Там Андрэя Ходаса, аднаго з трох братоў-беларусаў, іграў беларускі актёр Генадзь Гарбук. У новым фільме выдатна ўжыўся ў вобраз дзівака-хутараніна адметны літовец Юозас Будрайціс. Народны артыст Літвы, расказала рэжысёр Аляксандра Бутар, з любоўю прыняў сцэнарый і адразу сказаў: “Я стопрацэнтны Ходас!”. Паводле задумы драматурга Аляксея Дударава, гэта чалавек з чыстай душой і трохі “непрактычнымі”,

як многім спачатку можа падацца, поглядамі на жыццё. “А ў вас там, у горадзе, буслы ўжо прыляцелі?” — гэта адна з фразыў, якая і бянтэжыць, і раздражняе энергічнага бізнесмен-гараджаніна Бодзю (Павел Харланчук). Ці ж да буслоў яму, калі трэба ўвесь час круціцца, “рабіць грошы”, нават пераступаючы цераз уласныя жаданні і перакананні?

Звяртаючыся да журналістаў, гендырэктар Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” Алег Сільвановіч расказаў, што для стваральнікаў фільма вельмі важна было знайсці той камертон, што дапаможа адладзіць танальнасць усяго апаведу. І такім “жывым нервам” і духоўным камертонам для праекта “Белыя росы. Вяр-

танне” аказаўся Мікалай Карачанцаў, які і трыццаць гадоў таму іграў аднаго з братоў-Ходасаў. Сімвалічная сцэна, у якой зняўся расійскі актёр упершыню пасля цяжкай аварыі, атрымалася вельмі кранальнай і сімвалічнай. Абодва вярнуліся: і Васыя Ходас, і Мікалай Карачанцаў...

Не буду пераказваць змест кінастужкі: хутка фільм выйдзе на шырокі экран. Кінастудыя вядзе перамовы з пракаччыкамі. Важна, што дух ранейшага кінааповеду ў новай рабоце зберагаецца і развіваецца. А вось адкуль той дух бярацца? Магу прыадкрыць невялічкую закадравую таямніцу.

...Канец верасня-2013. Дача пры лесе, з відам на рэчку, у адной

Аляксей Дудараў

з вёсак Лагойшчыны. Мы прыехалі да Аляксея Дударава — з пластамавым буслам. Неяк бура, ведаем, скінула і раскалола прыгажуну з буслянкай, змайстраванай драматургам. Вось і пуставала яна ў Аляксея Ануфрыевіча — на будане, які ён сам паставіў пры доме. Гаспадару пакуль не ўдалося прывабіць бліжэй да свайго жылга жывых буслоў: мо блізкасць лесу ім не па нутру? Таму абыходзіцца заменай. Рады падарунку, ён аглядае яго і кажа: маўляў, не, да вясны ставіць на буслянку не буду. А вось увесну, калі вернуцца з выраю яго суродзічы... Чаго ж ён зіму там мерзнуць будзе?

Дудараў сам штовесну чакае з выраю буслоў. Нарыхтоўвае бярозавік і робіць з яго свой “Дудараўскі квас”, кідаючы ў бутэльку пагроху разынак. Урадженец вёскі Зарубы з Дубровеншчыны, ён перакананы, што толькі так і трэба жыць, каб душой заставацца маладым: не адрываючыся ад зямлі, ад прыроды. Зберагаючы ў сабе самае каштоўнае: любоў, дабрыйню, міласэрнасць. Дарэчы, ведае, які “дыягназ” ставіць Бодзю ў фільме Андрэй Ходас? “Любові ў табе няма”. А без гэтага, як вядома, усё марнае...

НАШЧАДКІ ПЕРАМОГІ

Калі не я, то хто ж...

На Алеі памяці курсанта Дзмітрыя Гвішыяні ў Брэсце нядаўна пасадзілі дубы, прывезеныя з Грузіі. А ў зале “Нашчадкі Перамогі” новага будынка музея Вялікай Айчыннай вайны рыхтуецца экспазіцыя, прысвечаная герою нашых дзён.

Кацярына Мядзведская

Старшыня грузінскай суполкі “Мамулі” Картлас Каўтарадзе два тыдні рыхтаваў “мемарыяльнае падарожжа” ў Брэст. З Грузіі ў Мінск яму прыслалі два невялікія дубы. З кім везці іх у прыгранічны горад? Збіраў групу падтрымкі — студэнтаў-свайчыннікаў з мінскіх вуну. І артысты ансамбля “Сонечная Грузія” рыхтавалі лепшыя танцавальныя нумары. Справа ў тым,

што супрацоўнікі грузінскага консульства прапанавалі ўшанаваць слаўнага сына Грузіі: сабраць землякоў, правесці мітынг памяці ў гонар курсанта Ваеннай акадэміі Беларусі Дзмітрыя Гвішыяні. Ён цаною жыцця ратаваў пасажыраў з цягніка Брэст-Мінск, што раптам загарэўся. Картлас Андроевіч падключыўся да справы не толькі таму, што Дзмітрый па роду бацькі быў грузінам. Проста, кажа, сам па сабе такі подзиг варты ўшанавання.

Амаль пятнаццаць гадоў мінула, як пад станцыяй Драгічын курсант Гвішыяні атрымаў жудасныя апёкі, калі дапамагаў тушыць цеплавоз пасажырскага цягніка. Боль ад той трагедыі нясуць у сэрцах бацькі, якія страцілі адзінага сына, родныя, сябры. Мы ж, спачуваючы ім, адчуваем і гордасць за тое, што сярод маладых людзей і ў наш час ёсць сапраўдныя героі. Дарэчы, подзвиг Дзімы пасмяротна адзначаны ордэнам “За асабістую мужнасць”.

КАЦЯРЫНА МЯДЗВЕДСКАЯ

На пасадцы дубоў у Брэсце

Мітынг памяці праходзіў на Алеі Дзмітрыя Гвішыяні — гэта паміж яго родным домам і школай, якая носіць імя героя. “Здраецца, што месца подзвігу знаходзіцца і ў мірны час, — казаў Картлас Каўтарадзе. — Хай

гэтыя дубы, што мы саджаем сёння, надоўга захоўваюць памяць пра Дзмітрыя Гвішыяні, чалавека, які, ахвяруючы сабой, ратаваў іншых. Хай назаўжды стануць напамінам пра яго мужнасць.” → Стар. 3

РАЗАМ

“Нёман” сустракае “Спадчыну”

Каб паўдзельнічаць у святочным канцэрце, якім беларусы Тальяці адзначалі Дзень яднання, госці-суродзічы з Цюмені праехалі амаль паўтары тысячы кіламетраў

Да таго, што ведаеш — прывыкаеш. Нават таленавітыя артысты часам не заводзяць публіку: бо свае... А нам у Тальяці так хацелася дадаць новых фарбаў у святочную палітру Дня яднання народаў Беларусі і Расіі. Шукалі творчы ход — і знайшлі: наша мясцовая грамадская арганізацыя “Беларуская нацыянальна-культурная аўтаномія “Нёман” гарадской акругі Тальяці” запрасіла да сябе ў госці беларускі гурт “Спадчына”. І сябры прыехалі да нас — аж з Цюмені.

Вялікі святочны канцэрт ладзіўся ў гарадскім Палацы культуры і тэхнікі. У фае размясцілі выставу твораў беларускіх народных умельцаў. Вышываныя ручнікі, нацыянальныя лялькі з саломкі ручной работы, разьбяныя шкатулкі з беларускімі ўзорамі — шмат усяго цікавага. Можна было пагартыць і кнігі беларускіх пісьменнікаў, маляўнічыя альбомы пра Беларусь.

Інтрыга канцэрта была ў тым, што ўпершыню на сцэне сустрэліся і выступалі, прычым разам са сваімі творчымі гуртамі, дзве таленавітыя зямлячкі-беларускі: Людміла Дзёміна і Марыя Піскун. Гэта цяпер іх “раскідала па свеце”, а раней маглі і сустракацца: Людміла родам з Бабруйска, Марыя — з Бабруйшчыны, у тым райцэнтры жыла і працавала. Пазнаёміліся яны дзякуючы адной з сацсетак інтэрнэту. І адчулі: родныя душы! Абедзве любяць Бацькаўшчыну, хоць і жывуць у Расіі, тугу па ёй леаць песнямі, актыўнай грамадскай працай. Прычым — на ніве беларускай культуры: Людміла Дзёміна — у Тальяці, а Марыя Піскун — у Цюмені. Сімвалічна, што сустрэча энтузіястак адбылася дзякуючы Дню яднання.

Віншаванні са святам у той дзень гучалі на беларускай і рускай мовах. Што таксама сімвалічна: вялікая Расія і малая ў параўнанні з

ёй Беларусь — раўнапраўныя ў партнёрстве і сяброўстве. Віншуючы ўсіх, старэйшына беларускай суполкі “Нёман” Зінаіда Іванаўна Карнаух прачытала знакавы верш Янкі Купалы “А хто там ідзе?” — на мове арыгіналу. Вітала гасцей, сяброў, глядачоў кіраўніца суполкі “Нёман” Людміла Дзёміна, адказныя работнікі мэрыі, тальяцінскай гарадской Думы. За плённую працу на карысць беларуска-расійскага сяброўства Падзячныя лісты ад імя старшыні Думы атрымалі Людміла Дзёміна, яе намеснік Сяргей Шылкін, удзельніцы ансамбля беларускай песні “Зорачкі” Вераніка Нікуліна і — госця з Цюмені, кіраўніца сямейнага вакальнага ансамбля беларускай песні “Спадчына” Марыя Піскун.

І канцэрт атрымаўся — на славу! У ім удзельнічалі ансамбль беларускай песні “Купалінка”, якім кіруе Людміла Дзёміна, дзіцячы гурт “Зорачкі” (кіраўнік Сяргей Шылкін), навучэнцы музычных школ, з якімі супрацоўнічае беларуская суполка, выхаванцы Дзіцячага дома “Адзінства”, гурт народнага танца “Ліцэй” з Ліцэя мастацтваў. І, вядома ж, была на сцэне “Спадчына”. Зямлякоў запрасілі да сябе ў госці Людміла Дзёміна і Сяргей Шылкін. І яны адолелі амаль паўтары тысячы кіламетраў: спецыяльна ехалі, каб паўдзельнічаць у свяце.

Сямейны дуэт Марыя і Мікалай Піскуны выканаў песню “Вёсачка”, дуэт “Сястрыцы” — а гэта родныя сёстры Надзея Падкарытава і Вера Піскун — парадаваў “Смачным мёдзікам”. Новыя творы з’явіліся ў рэпертуары гурта “Купалінка”: “Гляджу ў азёры сінія” Кацярына Лашманова выконвала з Людмілай Дзёмінай, а “Рэчаньку” — з Веранікай Нікулінай. Упершыню на вялікай сцэне былі юныя артысты “Зорчак”: Машы Шылкінай 5

Выступае гурт народнага танца “Ліцэй”

гадоў, Даша Мілова ў трэцім класе, Лена Марозава — у пятым.

“Спадчына” ўсіх зачаравала песнямі пра Беларусь: “Спадчына”, “Мая Беларусь”, “Касыначка”. Юная наша госця Ангеліна Падкарытава гарэзліва выканала песню

“Усміхніцеся”. А Марыя Падкарытава з цюменскай дэлегацыі толькі тры гады, і яна была таксама на сцэне ў прыгожым строі побач з мамай, сястрой, дзядулем і бабуляй. Ну і нашы, тальяцінскія юныя таленты таксама былі на вышыні. Гледачы

цёпла сустрэлі выступленні Яўгеніі Ніколенкі, дамрыстак Алены Маліначкі ды Паліны Шакурскай, баяніста Мікіты Антонава, гурта “Ліцэй” — ім кіруе Ганна Маісеева. І выхаванцы дзіцячага дома “Адзінства” выканалі песні “Дзве сяброўкі” і “Мы маленькія зоркі”.

Ажно дзве гадзіны працягваўся канцэрт, на якім было шмат ветэранаў, пенсіянераў, прадстаўнікоў нацыянальных цэнтраў і аўтаномій Тальяці. І моладзі прыйшло шмат. Што ж, для хлопцаў і дзяўчат гэта таксама быў важны прыклад таго, як творча можна сябраваць, дзяліцца з людзьмі сваімі талентамі. Шмат эмоцый выклікалі выступленні, асабліва юных артыстаў. Прадпрымальнік Дзмітрый Кузняцоў нават выйшаў на сцэну са словамі ўдзячнасці і падарункамі для дзяцей.

Нам прыемна, што на свята прайшлі прадстаўнікі прэсы, рэпартажы з нашай імпрэзы зрабілі розныя тэлеканалы. А фінальную розню “Мой дом — Белая Русь”, якую выконвалі ўсе ўдзельнікі канцэрта, гледачы віталі стоячы. А колькі мы пачулі цёплых слоў ад іх пасля! Многія да слёз былі кранутыя выступленнем артыстаў. Частку той энергіі дабрыні мы накіроўваем адміністрацыі палаца, яго дырэктару Святлане Гарпінчанцы, галоўнаму спецыялісту аддзела культуры Тамары Чапаевай. Выказваем падзяку ўсім-усім, хто падтрымаў нашу ініцыятыву і дапамог зладзіць свята. Дарэчы, па гэты час прымаем віншаванні, бо творчая акцыя беларусаў прайшла, як кажучы, на адным дыханні. А з нашымі гасцямі са “Спадчыны” мы паспелі моцна пасябраваць. І такое ўражанне, быццам знаёмых ўжо шмат гадоў. Што тут скажаш: Земля-кі!

Сяргей Шылкін, намеснік старшыні праўлення суполкі “Нёман”

ЯК СПРАВЫ, ДЫАСПАРА?

Для сяброўства няма межаў

Беларусы, расіяне і казахстанцы разам адзначалі свята ў Астане

Звычайна ўрачыстасці з нагоды Дня яднання праходзяць у Беларусі ды Расіі. Але ж і ў Казахстане, дзе жыве шмат беларусаў і рускіх, адзначалі яго. Тут да месца будзе згадаць словы вядомага рускага паэта Мікалая Дабранравава, на якія напісаў песню “Расія-Беларусь” знакаміты беларускі кампазітар Ігар Лучанок: “Мы — славяне, мы — вольныя птуцы. Нет для дружбы границ и преград”. Жаданне адзначыць падзею выявілі беларусы з суполкі “Радзіма”. Сяброўская вечарына ладзілася ў Астане ў Расійскім культурным цэнтры.

На ўрачыстасць прыйшлі паслы Беларусі, Расіі, Арменіі ў Казахстане, дэпутаты Парламента Казахстана, прадстаўнікі грамадскасці, розных этнасуполак. Мне ж як этнічнай беларусцы і адначасова студэнтцы Еўразійскай нацыянальна-універсітэта імя Льва Гумілёва выпай вялікі гонар: у прыгожым

нацыянальным строі пад песню “Добры дзень, людзі!” я падносіла высокім гасцям хлеб-соль. Залу ж упрыгожвалі тры дзяржаўныя сцягі: Казахстана, Беларусі і Расіі. Паслы віталі ўдзельнікаў урачыстасці. Дэманстраваліся відэаролікі пра развіццё братэрскіх адносін паміж Беларуссю і Расіяй. Як вядома, актыўны партнёр Саюзнай дзяржавы і Казахстан, ідзе стварэнне Еўразійскага эканамічнага саюза — з улікам досведу беларуска-расійскай інтэграцыі. Вялікі інтарэс да апошняга праекта працягваюць і Арменія.

Праграму ўрачыстасці зладзілі так, каб сцвердзіць: нягледзячы на розныя мовы, мы ўсе — сябры, і для сяброўства няма межаў. Верш на беларускай мове “Саюз братэрскіх краін” Анаголя Лісіцкага, аднаго з членаў суполкі “Радзіма”, прачытала Сафія Джэла. Гучалі песні казахскага гурта бабуляў “Шанырак”, рускага

“Ладушка” і беларускага “Вясёлка”. Беларусы спявалі душэўную песню “Палюбіць Беларусь” на верш Алеся Гібка-Гібкоўскага. Прэзентавалася песня на верш Зіновія Прыгодзіча “Дзве крыніцы”: у “Голасе Радзімы” пісалася пра цікавую гісторыю яе стварэння. На ўрачыстасці яе спяваў аўтар музыкі Дзмітрый Астаньковіч — казахстанскі кампазітар са шляхецкага беларускага роду. А падпявала ўся “Вясёлка”. Абедзве гэтыя песні гледачы прынялі на ура!

Студэнты Нацыянальнай акадэміі музыкі Гульнур Жаксылыкава, Мадзі Батагузаў, Марыя Саладоўнікава выканалі рускія мелодыі, творы Пятра Чайкоўскага. І зноў — беларуская песня, але ў выкананні казаха Жансултана Жумагаліева. Хлопец пастараўся, і песня “Журавінка” на жартаўлівы верш Рыгора Барадуліна з музыкай Дзмітрыя Астаньковіча кранула сэрцы гледачоў.

Што яшчэ запомнілася? Кранальная, шчырая і высокая да слёз песня “Тінуць першыя” ў выкананні Жансултана. Дарэчы, Дзмітрый Астаньковіч напісаў музыку на верш рускай паэтэсы Людмілы Максімчук, узяты з яе “Чарнобыльскага слоўніка чалавецтва”. Боль Чарнобыля — яе асабісты боль: пад час ліквідацыі ўзгарання на ЧАЭС у красавіку 1986-га яе муж, генерал-маёр Уладзімір Максімчук, кіраваў атрадам пажарных, атрымаў смяротную дозу радыяцыі і праз некаторы час яго не стала. Твор-рэквіем атрымаўся “дзіцем трох братніх народаў” — словы песні на рускай мове, выконвае казах, а музыка — казахстанскага беларуса.

Таленавіта, з прытанцоўкамі беларуска Аліса Шайпак праспявала песню па-беларуску “Няма другой такой”, а дзяўчынкі з гурта “Сяброўкі” выканалі песню “Сэрца Беларусі”.

Алеся Гасько, студэнтка, г. Астана

ВЕСТКИ

Пасланне ў будучыню

Пад час “Тыдня лесу” пасаджана 70 мільёнаў дрэў

У Міністэрстве лясной гаспадаркі паведамілі, што акцыя прысвятчалася 70-й гадавіне вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і сабрала 53 тысяч добраахвотнікаў па ўсёй краіне. Дрэвы, пасаджаныя сёлета, стануць своеасаблівым мірным пасланнем будучым пакаленням беларусаў. Як вядома, “зялёны шчыт” — эфектыўны сродак у барацьбе з рознымі прыроднымі катаклізмамі. Найбольш сеянцаў і саджанцаў — звыш 16 з паловай мільёнаў — высадзілі жыхары Гомельшчыны.

Акрамя стварэння новых лясоў, закладваліся памятнаыя алеі і скверы ў гонар воінаў Вялікай Айчыннай, якія змагаліся за вызваленне Беларусі. Прыведзены ў парадак 32 мемарыяльныя комплексы і 55 месцаў партызанскіх стаянак, размешчаных на тэрыторыі ляснога фонду.

НАШЧАДКІ ПЕРАМОГІ

Калі не я, то хто ж...

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Побач з грузінскімі гасцямі былі брэсцкія школьнікі, сябры і знаёмыя сям'і Дзмітрыя. З вачыма, поўнымі слёз, стаялі ў жалобе яго бацькі, Барыс і Марал Гвішыяні, стрыечная сястра Вераніка. Мужна, з вайскавай выпраўкай трымаўся Байкхал Мелікаў — дзядуля героя на лініі маці. Пра яго эмоцыі, што бушавалі ўнутры, казалі збянтэжана ўсмешка і словы падзякі, якія ён шаптаў, казаў увесь час, як малітву. У позірку ж, калі глядзеў на партрэт унука, я ўбачыла вялікую любоў і гордасць. А боль прарваўся хіба ў словах "Як даўно я тут не быў" перад экспазіцыяй, прысвечанай Дзіме ў школьным Музеі баявой славы.

І Барыс Рыгоравіч усё расказваў, расказваў пра сына. Пералічваў, чым захапляўся, якім спортам займаўся. І як па прыкладзе дзеда, палкоўніка Рыгора Гвішыяні, удзельніка Вялікай Айчыннай вайны, які затым служыў у Грузіі, Расіі, Беларусі, вырашыў стаць ваенным. Як гэта было важна для хлопца. Дарэчы, дзед Байкхал таксама быў ваенным. "Мы не выходзілі сына героем, — прызнаецца Барыс Гвішыяні, — вучылі толькі быць мужчынам, не праходзіць міма чужой бяды..." Ён і не прайшоў. Пад Драгічынам, калі ўбачыў, як дзве дзядучыны-правадніцы цягнуць вогнетушыцель да ахопленнага полымем цеплавоза, паспяшаўся ўзяць ношу на сябе. Ён зрабіў свой выбар, не ўхіліўся. А выбар такі не кож-

Узнагароды спартыўнага турніра памяці Дзмітрыя Гвішыяні

наму па плячы. Адзін са знаёмых сям'і, па словах бацькі, прызнаўся, што, напэўна, не палез бы ў пекла. Розныя людзі не раз пыталіся ў Барыса Рыгоравіча: чаму ахвярны крок зрабіў менавіта іх сын? Ехаў жа з сябрамі ў 10-м вагоне, а вось апынуўся бліжэй за ўсіх да небяспекі. Прыкрываў пасажыраў, не рэагаваў на перасцярогу чыгуначнікаў, што можа ўзарвацца паліўны бак. У ваенным шпіталі, дзе герой пражыў яшчэ тры дні, сын казаў бацьку: "Калі не я, то хто ж пайшоў бы?"

Бацькі Дзмітрыя шмат робяць паўшанаванні памяці сына. Яго імем

названа адна з вуліц у Мінску, родная яго 30-я школа ў Брэсце і алея побач з ёй. У школьным музеі створана вялікая экспазіцыя, прысвечаная герою-выпускніку. Асабістыя рэчы Дзімы бацькі перадалі ў Музей Вялікай Айчыннай вайны, у новым будынку якога рыхтуецца экспазіцыя "Нашчадкі Перамогі".

Штогод праходзяць спартыўныя турніры памяці Дзмітрыя Гвішыяні: рэспубліканскія і міжнародныя спаборніцтвы па у-шу, вольнай барацьбе, валеболе, міні-футболе, грэблі. На кожным з іх імкнучца быць бацькі Дзімы. "Сэнсам жыцця стала: не забыць, — гаворыць Барыс

Рыгоравіч. — Хочацца, каб іншыя ведалі, якім быў сын". Бацькі героя заснавалі спецыяльны приз — Кубак бацькоў "За волю да перамогі" — для тых, хто не стаў пераможцам, аднак аддаў ёй усе сілы, праявіў сапраўдны характар.

Грузінская дэлегацыя пасля мітыngu, пасадкі дрэваў, наведвання школы пабывала і ў Брэсцкай крэпасці. Прызнаюся: пасля ўсяго, што пачула і пабачыла, надзвычай кранаў мяне і аповед экскурсавода пра подзвіг салдат-абаронцаў. Бо ў звычайным жыцці мы ж і не ўяўляем, што такое кроў, смерць, агонь. І што такое — знаходзіць у сабе сілы, каб і ў такіх умовах выстаяць. Увогуле ж чалавечы боль, пакуты, ахвяры не маюць тэрміну даўнасці: час нібы тонкай плёнкай прыкрывае раны. А тое покрыва нават ад аднаго слова, гука, прадмета можа прарвацца... Я бачыла, як вялікая, напоўненая эмоцыямі кампанія грузінскіх студэнтаў, дзяцей і моладзі з ансамбля "Сонечная Грузія" неяк прыціхла. І ўсе мы на нейкі момант быццам сталі бліжэй адзін да аднаго — перад тварам велізарнай, усенароднай трагедыі і бяды. Гэта такі душэўны стан, калі не мае значэння, якога роду, крыві ты ці тыя, хто побач з табой...

І ціхая сумная песня, якую спявалі артысты на дарозе назад, помніцца мне. Слоў не разумела, ды яна, пэўна ж, пра самае лепшае і высокае, што ёсць у нас, пакуль мы жывем і помнім.

ВЕСТКІ

"Дударыкі" і іншыя — у Парыжы

Вялікі творчы дэсант з Беларусі актыўна працуе ў Францыі

Амаль месяц доўжацца самыя маштабныя Дні беларускай культуры ў Францыі. Каля 30 гарадоў далучаны да праекта: на розных імпрэзах там прадстаўляецца шматфарбная палітра розных мастацтваў Беларусі. Больш за 200 дзеячаў айчыннай культуры паказваюць французам сваё майстэрства. У буйнейшых гарадах дае балет "Лебядзінае возера"

Юная дударка з "Дударыкаў"

Вялікі тэатр оперы і балета, у Парыжы пройдзе прэм'ера спектакля "Пан Тадэвуш" Купалаўскага тэатра, праходзяць Дні беларускага кіно у Ліёне і Брэсце. Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм" адкрывае павільён беларускага кінамастацтва на 67-м Канскім кінафестывалі. Выдавецтва "Вышэйшая адукацыя", таварыства "Белкіна" пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі ўпершыню ўдзельнічалі ў Парыжскай кніжнай выставе.

У французскім Брэсце прайшлі Дні беларускага Брэста, з паказам мастацкага фільма "Брэсцкая крэпасць" і выступленнем беларускіх артыстаў. Нечаканым падарункам стала паездка ў Парыж і для юных артыстаў заслужанага аматарскага дзіцячага калектыву "Дударыкі": яны там цяпер у поўным складзе разам з кіраўніком Дзмітрыем Ровенскім. "Мы запрошаны з канцэртаў у штаб-кватэру ЮНЭСКа, які пройдзе з нагоды 60-годдзя членства Беларусі ў гэтай арганізацыі, — паведаміў у рэдакцыю Дзмітрый Дзмітрыевіч перад самым ад'ездам у Францыю. — Вернемся дадому — падзелімся ўражаннямі".

Нагадаем, што Беларускае тэлеграфнае агенцтва ладзіць у штаб-кватэры выставу архіўных матэрыялаў па гісторыі членства Беларусі ў ЮНЭСКа. Там жа пры садзеянні Нацыянальнага гістарычнага музея Беларусі адкрыта выстава да 200-х угодкаў Іосіфа Гашкевіча — гэты "беларускі радок" ёсць у спісе памятных дат ЮНЭСКа на 2014 год.

Так што да "французкай тэмы", якая сёлета надзвычай яркая і актуальная, мы яшчэ абавязкова вернемся.

ЗЕМЛЯКІ

Руплівец з Ізяслава

Павандраваўшы па свеце, ведаючы шэсць моваў, Пятрусь Капчык найвышэй цэніць родную, беларускую

Паважаная рэдакцыя! Звяртаюся да вас ад імя сяброў Пятруся Капчыка, які ўзначальвае суполку беларускай культуры "Зорка Венера" ва ўкраінскім горадзе Ізяслаў, што ў Хмяльніцкай вобласці Украіны. Яму 23 красавіка спаўняецца 70 гадоў. Вось і хочацца расказаць чытачам пра сябра, даўняга аўтара "Голасу Радзімы", адрасаваць яму праз газету нашае калектывнае віншаванне на ўкраінскай мове. Але спачатку — пра адметны жыццёвы шлях юбіляра.

Пятрусь Міхайлавіч нарадзіўся ў 1944 годзе ў вёсцы Раўнаполле Рудзенскага (цяпер Пухавіцкі) раёна, што недалёка ад Мінска. У 19-гадовым узросце пакінуў Беларусь, у Данецку асвоіў прафесію муляра. Потым было Макееўскае педвучылішча, школа-інтэрнат №2 у Канатопе, дзе наш зямляк працаваў старшым піянерважатым. Расказваў: тужыў па Беларусі, вярнуўся да яе, і з верасня 67-га працаваў выкладчыкам фізкультуры і тэхнічнай працы ў васьмігодцы вёскі Браздзяцін Маларыцкага раёна. А праз год ён ужо настаўнік беларускай мовы і літаратуры ды нямецкай мовы ў Карніоткаўскай васьмігодцы Валожынскага раёна. Дарэчы, з Валожыншчыны родам Пасол Беларусі ва Украіне Валянцін Вялічка, і ён таксама сёлета юбіляр: з 1944 года.

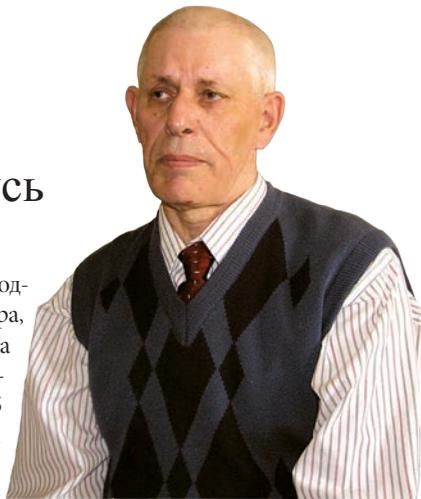
Побач з Карніоткамі — вёска Пугачы, радзіма паэта Віктара Шніпа, галоўнага рэдактара выдавецтва "Мастацкая літаратура". Пятрусь Капчык пасябраваў з паэтам яшчэ ў той час, быў у Пугачах, любіць паэзію Віктара і ягонае жонкі Людмілы Рублёўскай. Іхнія зборнікі вершаў з аўтаграфамі ёсць на выставе ў раённай бібліятэцы, якая там цяпер адкрыта.

І пасля Карніоткаў Пятрусь прадоўжыў пошукі свайго месца ў жыцці: у 69-м ён ужо студэнт Мінскага кааператыўнага тэхнікума, вучыцца на таваразнаўцу кніг. Памятае, як на практыцы ў мінскай кнігарні сустракаўся з многімі вядомымі беларускімі пісьменнікамі. Пятрусь і сам пачаў пісаць, ягоныя допісы змяшчалі "Літаратура і мастацтва", "Чырвоная змена", "Голас Радзімы", "Мінская праўда", іншыя газеты і часопісы. Потым была праца ў кніжным гандлі Століна і Вялікай Бераставіцы.

Ды ізноў захацелася Пятрусь Капчыку "перамены месцаў", і з 73-га ён падаўся ў свет. Вучыўся на філфаку Дагестанскага дзяржуніверсітэта, які скончыў з чырвоным дыпламам, папрацаваў журналістам у Таджыкістане — у абласной газеце "Кулябская праўда". Зноў Украіна, дзе і ажаніўся, пусціў карані. І дзе б наш сябра ні жыў, ён

не здраджаў беларускаці: родная мова, літаратура, культура, гісторыя — гэта важная частка яго жыцця. Суполка "Зорка Венера" ў Ізяславе пачыналася ў 1985 годзе — з гуртка "Мова нашых пабрацімаў" у сярэдняй школе №1. Там нястомны папулярызатар роднага слова працаваў да жніўня 2011-га, пакуль не выйшаў на пенсію. Хутка 30 гадоў, як Пятрусь Капчык падтрымлівае "польмі беларускаці" ў гарадку на рэчцы Гарынь: якая, дарчыні, нясе воды на Палессе, у Беларусь. У 2005-м наш кіраўнік суполкі стаў лаўрэатам конкурсу "Нашчадкі Скарыны", а за папулярызаванне беларускай культуры і мовы сярод суайчыннікаў замежжа, шматгадовае супрацоўніцтва з газетай "Голас Радзімы" ў сувязі з 50-годдзем выдання Падзячны ліст атрымаў ад старшыні Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў пры Саўміне Беларусі.

Пятрусь Капчык быў сябрам аргкамітэту па стварэнні Усеўкраінскага саюза беларусаў, ён сябра Галоўнай рады Згуртавання беларусаў свету "Бацькаўшчына". Валодае шасцю мовамі: беларускай, польскай, украінскай, рускай, нямецкай і французкай. А найвышэй цэніць родную, беларускую. На ёй, а таксама па-руску піша вершы, гумарэскі, аповяданні, перакладае

Пятрусь Капчык

з французкай і нямецкай на беларускую. Яго творы друкуюць мясцовыя выданні, перыёдыка замежжа. У 2011 годзе Пятрусь Капчык удзельнічаў у Першым фестывалі мастацтваў беларусаў свету, быў ушанаваны дыпламам лаўрэата, атрымаў Падзяку Міністра культуры Беларусі "за значны ўклад у захаванне і папулярызаванне беларускай культуры і традыцый за мяжой".

Віншуючы сябра з бліжэйшым юбілеем, дасылаем яму віншаванне на ўкраінскай мове, якую ён таксама вельмі паважае. З днём народжэння вітаємо серdecно нашого юбіляра Пятруся Капчыка! Бажаемо сонца, веснянога цвіту./ Хай ранкі твоі будуць сонцам зіргіті./ Нехай тобі, дружэ, у будні і свята/ Лиш радсіні вісті приходять до хаты./ Хай шастя рікою в житті твоім лететься/ Хай хліб і до хліба у домі ведеться./ Хай сердце не знае печалі і болю./ Бажаем довіку шаслівоі долі!

Міхась Слабоцкі, сябра суполкі беларускай культуры "Зорка Венера"

ТВОРЦЫ

Рамантык зорнага неба

Свой космас скульптар Іван Міско асвойвае на зямлі

Міхась Чаркашэвіч

Яго часта называюць “касмичным” скульптарам, бо тэма космасу — адна з прыярытэтных у творчасці майстра, народнага мастака Беларусі. Пабачыць шмат з таго, што вывёў на арбіту свайго мастацтва Іван Якімавіч, можна на выставе “Зорнае неба”, прысвечанай Дню касманаўтыкі. Гэта сумесны праект Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа і Музея горада Мінска.

Пэўна, любоў да зорнага неба ў мастака з дзяцінства, а родам ён з вёскі Чамяры, што на Слонімішчыне. Там і захапіўся маляваннем. Асвойваў майстэрства на курсах усесаюзнага Дома народнай творчасці імя Н. К. Крупскай у Маскве, у Мінскім мастацкім вучылішчы, у Беларускай дзяржаўнай тэатральна-мастацкай інстытуце — там яго выкладчыкамі былі Андрэй Бембель і Аляксей Глебаў. Працавіты вясковец, надзелены мастацкім дарам, атрымаў гра-

Іван Міско і створаны ім бюст касманаўта Алега Навіцкага

мадскае прызнанне: ён заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, лаўрэат Дзяржпрэміі СССР, лаўрэат прэміі Саюзнай дзяржавы, ганаровы грамадзянін Слоніма. Іван Міско ўшанаваны медалём Францыска Скарыны, ордэнам імя Юрыя Гагарына.

Мастака заўсёды прыцягваў космас. Неяк прызнаўся: быў настолькі ўзрушаны палётам першага спадарожніка Зямлі, што даверыў эмоцыі паперы і

адаслаў малюнак у газету. І яго адразу ж надрукавалі. Івана Міско пачаў збіраць фотаздымкі, звязаныя з космасам. Выраслі стварыць галерэю скульптурных партрэтаў выдатных касманаўтаў. Сярод іх сёння і беларусы Пётр Клімук, Уладзімір Кавалёнак, прадстаўнікі іншых краін, якія пабывалі на арбіце. Яго захапляюць і людзі, якія імкнуцца да зорных вышынь, мысляць катэгорыямі Сусвету. Таму ў

галерэі мастака нямала партрэтаў знакамітых дзеячаў беларускай культуры: Францыск Скарына, Янка Купала, Якуб Колас...

На выставе “Зорнае неба” можна пабачыць больш за 40 твораў Івана Міско. Прадстаўлены і цікавыя фотартреты Пятра Клімука, Уладзіміра Кавалёнака, Аляксея Лявонава, Валянціны Церашковай ды іншых касманаўтаў з асабістага архіва скульптара.

ТРАДЫЦЫ

Калі прачынаецца мядзведзь

Беларусы Іркуцка правялі за горадам “Камаедзіцу” — адзін з самых старажытных і вельмі цікавых абрадаў сваіх продкаў

Магчыма, не ўсе цяпер ведаюць: мядзведзь паводле традыцыйных вераванняў беларусаў — гэта не проста магутны лясны звер, а татэмная жывёліна. Праўда, такім словам яго раней не называлі: маглі сказаць хіба, можа, бацюхна-мядзведзь. Бо само слова “татэм” — з лексікону амерыканскіх індзейцаў, даслоўна азначае: яго род. Розныя плямёны індзейцаў выбіралі сабе абаронцаў з жывёл ды цвёрда верылі, што менавіта гэтае племя мае крэўнае сваяцтва з татэмам. Абраны “заступнік” быў продкам іх роду і, адпаведна, яго ўшаноўвалі ды аберагалі — бо свой жа, крэўны родзіч, брат па крыві...

Зрэшты, паняцце “святой жывёліны” маюць у сваёй духоўнай культуры многія народы. Скажам, у некаторых азіяцкіх краінах шануюць свінню, індыйцы — карову, кітайцы — дракона...

А беларусы на першае месца з усіх жывёл ставілі Мядзведзя. Так і ўзнік абрад “Камаедзіца”, адзін з самых старажытных на зямлі Бацькаўшчыны. Праводзіўся ён звычайна 6 красавіка і прысвячаўся абуджэнню мядзведзя ад зімовай спячкі. У многіх легендах, казках, песнях гэтая жывёліна завецца “мядзведзьохна-бацюхна”.

Шануючы народныя традыцыі беларусаў, маладзёжны клуб “Крывічы” і ладзіў абрад у прыгарадзе Іркуцка: месца называецца “на гары каля Яршоў”. Святкаванне абраду ўключала ў сябе шэраг незвычайных дзеяў. Спачатку ўсе частаваліся “мядзведжай ежай” — тым, што ён любіць, і былі гэта аўсяны кісель пад назвай жур, мёд, гарохавыя камы. Дарэчы, камы — гэта такая густая гарохавая каша, якая падаецца камамі, з адваранага і стоўчанага гароху: адсюль бярэ пачатак і на-

Пад час абраду “Камаедзіца”, што ладзіўся пад Іркуцкам, было шмат адметных забав

зва свята Камаедзіца. Бо камы елі. Абрадавы стол, дарэчы, звычайна робяць у Іркуцку ў складчыну, а посуд у кожнага свой: так менш праблем для арганізатараў свята.

Паеўшы-падмацаваўшыся, мы пачалі і адпаведныя забавы. Было качанне па поплаве, што вызваліўся ад снегу. Дзяўчаты песні спявалі — іх, відаць, мядзведзь таксама любіць. Далей была

барацьба-баруканне “памядзведжы” — гэта хлопцы паказвалі свае спрыт і сілу. А далей былі яшчэ танцы, гульні, карагоды...

І вось тут разважым: абрад Камаедзіца — чым не доказ гармоніі продкаў з Прыродай, з жывёльным светам. Прашчурны былі назіральныя і даўнымдаўно зразумелі: усё ў Прыродзе, як і ў нашым жыцці, узаемазвязана. Нельга ставіцца да нава-

кольнага свету без павагі. Нельга проста, дзеля забавы, губіць жывое: ці гэта жывёлы, ці расліны.

Некаму, можа, незвычайныя абрадавыя дзеі, як “Камаедзіца”, пададуцца смешным перажыткам. Аднак мы, беларусы Іркуцка, лічым, што ў іх ёсць вялікі прыхаваны сэнс. Варта вывучаць традыцыі сваіх продкаў, дбаючы пра будучыню.

Алег Рудакоў, г. Іркуцк

СЯБРЫ

Родныя песні ў Піцеры

Святочны канцэрт з удзелам беларускіх выканаўцаў прайшоў у Дзяржаўнай акадэмічнай капэле Санкт-Пецярбурга

3 гісторыі вядома: яшчэ ў XIX стагоддзі Санкт-Пецярбург стаў важным цэнтрам беларускай культуры. Напрыканцы таго стагоддзя там жыло больш за 66 тысяч беларусаў, а на пачатку XX-га нашы суродзічы былі ў горадзе другой па колькасці іншаэтнічнай супольнасцю. І цяпер нашых у Санкт-Пецярбургу — тысячы, дзейнічаюць культурна-асветніцкія этнасуполкі, якія маюць даўнія традыцыі. Яшчэ ў 1909-16 гадах у горадзе працавала суполка “Загляне сонца і ў наша аконца”, у 1923-36 гадах — Беларускае студэнцкае зямляцтва. Таму і да беларусаў у Піцеры стаўленне асаблівае.

Тую атмасферу цеплыні, сяброўства адчуваў нядаўна я, беларус, у святочнай прыбранай, упрыгожанай сцягамі Расіі, Беларусі, горада канцэртнай зале Дзяржаўнай акадэмічнай капэлы. Там ладзіўся святочны канцэрт з нагоды 17-х угодкаў падпісання Дагавора аб Саюзе Беларусі і Расіі. Сабраліся на ўрачыстасць ветэраны Вялікай Айчыннай, якія ўдзельнічалі ў вызваленні Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, члены грамадскіх суполак горада, беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі. Прыйшлі тыя, для каго ў сілу розных абставін Беларусь не чужая, вайскоўцы-беларусы, якія праходзяць навучанне ў розных вуну Санкт-Пецярбурга.

Удзельнікаў урачыстасці віталі старшыня Заканадаўчага сходу Санкт-Пецярбурга Вячаслаў Макараў, кіраўнік Санкт-Пецярбургскага аддзялення пасольства Беларусі ў Расіі Сяргей Місурагін, старшыня савета суполкі “Расійска-беларускае братэрства” Аляксей Варанцоў і старшыня беларускай НКА Мікалай Русакевіч. Было агучана і прывітанне ад губернатара горада Георгія Палтаўчанкі.

У першым аддзяленні на сцэне былі хор і сімфанічны аркестр капэлы Санкт-Пецярбурга пад кіраўніцтвам Уладзіслава Чарнушэнкі. Гучалі песні часоў Вялікай Айчыннай вайны: тады ў адным баявым страі абаранялі Айчыну прадстаўнікі розных народаў. На завяршэнне ўсе разам, і гледачы ў тым ліку, спявалі своеасаблівы ветэранскі гімн “Дзень Перамогі”.

У другім аддзяленні выступалі беларускія артысты. Лаўрэат міжнародных конкурсаў Наталля Удалова, спявачка родам з Оршы, выконвала папулярныя песні, у тым ліку і беларускія народныя. Дарэчы, неяк наша зямлячка прызналася, што жадае зрабіць праграму “Песні Вялікай, Малой і Белай Русі”. А Вераніка Сергіяна (сапрана), салістка Марыінскага тэатра, і Юрый Манчак (бас), саліст Міхайлаўскага тэатра, спявалі вечна маладую класіку.

Васіль Шалак, беларус з Санкт-Пецярбурга